

Oświadczenie złożone przez senatora Czesława Ryszkę na 44. posiedzeniu Senatu w dniu 20 listopada 2009 r.

Oświadczenie skierowane do minister edukacji narodowej Katarzyny Hall

Pani Minister!

Zwróciła się do mnie Pani dyrektor Iwona Bołtuć z Ośrodka Wychowawczo-Rewalidacyjnego dla Dzieci i Młodzieży Niewidomej i Słabowidzącej w Częstochowie z prośbą o pomoc. Jest to placówka wspierająca rozwój i edukację dzieci i młodzieży niepełnosprawnej wzrokowo z terenu Częstochowy i dawnego województwa częstochowskiego. Obejmuje opieką dwustu pięciu wychowanków w wieku do dwudziestego czwartego roku życia, uczących się w szkołach ogólnodostępnych i specjalnych, w większości posiadających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego z poradni psychologiczno-pedagogicznej oraz orzeczenia o niepełnosprawności i o stopniu niepełnosprawności. Około pięćdziesięciu pięciu spośród nich miesięcznie systematycznie uczestniczy w czasie roku szkolnego w zajęciach rewalidacyjnych prowadzonych na terenie ośrodka. Są to zajęcia z zakresu rehabilitacji widzenia, orientacji w przestrzeni, nauki pisma Braille'a, nauki czynności dnia codziennego, terapii pedagogicznej, psychologicznej, logopedycznej, rehabilitacji ruchowej, obsługi specjalistycznego oprogramowania komputerowego, nauki korzystania z dostępnego sprzętu optycznego, nauki posługiwania się informacją, kształcenia umiejętności korzystania z zasobów biblioteki książki mówionej, masażu leczniczego oraz rozwijania zainteresowań. Oprócz bezpośredniej pracy z wychowankami prowadzone są również poradnictwo i grupy wsparcia dla ich rodziców, nauczycieli i opiekunów.

Ośrodek realizuje te cele od momentu powstania, tj. od 1 września 1994 r. Placówka funkcjonowała jako Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczno-Terapeutyczna dla Dzieci i Młodzieży Niewidomej i Słabowidzącej PZN w Częstochowie i mogła udzielać pomocy psychologiczno-pedagogicznej podopiecznym (około sześćdziesięciu osobom) w wymiarze jednego etatu pedagogicznego, dzielonego przez pedagoga i psychologa, finansowanego przez Kuratorium Oświaty i Wychowania w Częstochowie, pod nadzorem pedagogicznym sprawowanym przez to kuratorium, i jednego etatu administracyjnego, finansowanego przez WOZiRON. Szybko okazało się, że działania placówki znacznie wykraczają poza zadania poradni i w odpowiedzi na zalecenia pokontrolne KO, zgodnie z obowiązującymi przepisami oświatowymi, została ona przekształcona z dniem 1 stycznia 1997 r. w Ośrodek Wychowawczo-Rewalidacyjny dla Dzieci i Młodzieży Niewidomej i Słabowidzącej Zarządu Okręgu PZN w Częstochowie, przy czym nazwa ta nie odzwierciedla typu placówki, a tylko profil jej działalności. Zatrudnienie w placówce było identyczne jak przed przekształceniem.

Po likwidacji województwa częstochowskiego ośrodek podlegał Wydziałowi Zdrowia i Spraw Społecznych UM w Częstochowie. Środki na jego finansowanie pochodziły z puli Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, tam też przekazywano sprawozdania z działalności. W lutym 2003 r. ówczesny kierownik ośrodka i jego twórca, pani Barbara Łukasik, złożyła wniosek o dokonanie wpisu placówki do rejestru placówek oświatowych, prowadzonego przez prezydenta miasta Częstochowy. Wpis ten ośrodek uzyskał w dniu 19 marca 2003 r., przy czym informacja o wpisie nie została zgłoszona do kuratorium oświaty w celu zorganizowania nadzoru pedagogicznego nad placówką. Zgodnie z obowiązującym prawem oświatowym po złożeniu w marcu 2003 r. w Wydziale Edukacji zamówienia na dotację ośrodek ją uzyskał. Wymiernym skutkiem otrzymania stałego źródła finansowania było, zgodnie z kodeksem pracy i ustawą – Karta Nauczyciela, zatrudnienie pedagoga, psychologa, rehabilitanta widzenia, tyflop pedagoga, bibliotekarza oraz pracowników administracji i obsługi. Do 31 sierpnia bieżącego roku ośrodek zatrudniał łącznie siedemnastu pracowników, w tym na podstawie umów o pracę: pięciu pracowników pedagogicznych (3,25 etatu) i czterech pracowników administracji i obsługi (3,5 etatu), zaś na podstawie umów-zleceń ośmiu pracowników pedagogicznych (instruktorów i nauczycieli czynnych zawodowo) w łącznym wymiarze dwudziestu czterech godzin tygodniowo.

W związku z koniecznością sprawozdawczości dla Systemu Informacji Oświatowej od 2005 r. i jego doskonaleniem oraz zmianą prawa oświatowego (rozporządzenie MENiS z 7 marca 2005 r. o typach placówek) w zakresie typu placówek oświatowych, ujętych w rozporządzeniach MEN, okazało się, że placówka nie kwalifikuje się do żadnego z wyszczególnionych typów wskazanych przez ministerstwo. W związku z tym trudno było wskazać właściwą klasyfikację w sprawozdaniach SIO. Zgodnie ze wskazaniami telefonicznymi pracownika Wydziału Edukacji UM Częstochowy we wrześniu 2007 r. zmieniono w SIO typ placówki z ośrodka rewalidacyjno-wychowawczego na specjalny ośrodek wychowawczy (karty specjalnego ośrodka wychowawczego funkcjonowały jako druki zamówienia dotacji). Spowodowało to perturbacje i niejasności w ministerstwie i kierowanie zapytań do Wydziału Edukacji. Po kilku-

krotnych rozmowach telefonicznych z ministerstwem i osobistych z naczelnikiem Wydziału Edukacji oraz po rozmowie z panem prezydentem Tadeuszem Wroną przekształcono ośrodek w placówkę działającą w obszarze pomocy społecznej i edukacji i realizującą powierzone jej zadania własne powiatu w zakresie edukacji i wychowania osób niepełnosprawnych. Taką propozycję, wraz z prośbą o jej prawne zaopiniowanie, przekazano również w czasie spotkania z panią naczelnik Wydziału Edukacji UM w dniu 16 czerwca 2009 r., jednak nie otrzymano opinii co do takiej możliwości.

Wątpliwości związane z typem placówki, jaką obecnie jest OWR PZN, spowodowały wstrzymanie z dnia na dzień dotacji, która jest podstawą funkcjonowania ośrodka (w dniu 19 stycznia 2009 r. otrzymano decyzję urzędu miasta o przyznaniu dotacji, co nastąpiło w wyniku analizy przekazanych dokumentów). Brak wpływu środków z dotacji i decyzja o ich wstrzymaniu sprawiają, że w chwili obecnej placówka nie może realizować swoich celów statutowych, a od końca lipca 2009 r. nie ma środków na regulowanie bieżących wydatków czynszowych i związanych z zaopatrzeniem w media oraz zobowiązań płacowych wobec pracowników. Spowodowało to konsekwencje wynikające z kodeksu pracy, czyli zwolnienie pracowników etatowych (2x0,5 etatu i nieprzedłużenie umów o pracę na czas określony bibliotekarzowi i pani sprzątającej). W tym czasie, wspólnie z urzędem miasta, dokonano doprecyzowania typu placówki tak, by był on zgodny z obowiązującym prawem oświatowym od dnia 1 września 2009 r. Odpowiedni wpis – pozaszkolna placówka specjalistyczna – do ewidencji UM uzyskano w dniu 21 września 2009 r.

Te zmiany (ze względu na zmianę typu placówki) nie spowodowały przywrócenia zawieszonych dotacji, zaś wysokość dotacji przysługującej według nowego typu wynosi około 1 tysiąca 500 zł miesięcznie (przy zachowaniu liczby przyjmowanych systematycznie uczniów). Kwota ta pokrywa wydatki związane z czynszem, opłatą abonamentów telefonicznych i internetowych oraz zużyciem wody.

Dodatkowo w ostatnich dniach czerwca uzyskano telefoniczną informację z Wydziału Komunalnego UM o konieczności przeprowadzenia się do innego budynku ze względu na przekształcenia własnościowe dotyczące nieruchomości, w której placówka wynajmuje lokal. Była to jedyna bezpośrednia informacja dotycząca jakichkolwiek zmian lokalowych placówki. Mimo że dyrekcja posiada doświadczenie w pozyskiwaniu dodatkowych środków pozabudżetowych, nie jest przygotowana do tego typu rozwiązania, tym bardziej że w bieżącym roku żaden z programów nie uzyskał dofinansowania.

W ramach regulacji finansowania placówki pani rektor podjęła rozmowy z Delegaturą Kuratorium Oświaty w Częstochowie dotyczące wpisu do ewidencji nadzoru pedagogicznego, Ministerstwem Edukacji Narodowej w zakresie możliwości otrzymania dotacji w roku następnym oraz z Urzędem Miasta Częstochowy w związku z otrzymaniem wpisu do rejestru placówek opiekuńczo-wychowawczych działających na terenie miasta Częstochowa, które otrzymują dotację ze środków pomocy społecznej (placówka wsparcia dziennego). Wszystkie te działania mają na celu zapewnienie ośrodkowi środków finansowych na stabilne funkcjonowanie w przyszłości. Jednak ta niezapowiedziana zmiana (tj. wstrzymanie dotacji, której nie otrzymano do dnia dzisiejszego) spowodowała, że placówka nie posiada środków na bieżące wydatki, w tym pensje pracownicze od miesiąca sierpnia. W ośrodku ograniczono zatrudnienie etatowe (z dniem 1 października pracownicy pedagogiczni i administracyjni wystąpili o urlopy bezpłatne, oprócz tyflop pedagoga opłacanego ze środków PFRON i instruktorki do spraw rehabilitacji dzieci i młodzieży, która jest na L-4 ze względu na ciążę). W ten sposób ograniczono wydatki ośrodka, które pozostały do poniesienia w bieżącym roku. Kształtują się one obecnie na poziomie 17 tysięcy 787 zł miesięcznie, w tym 2 tysiące 546 zł to wydatki związane z lokalem i mediami, zaś 15 tysięcy 341 zł to koszt wynagrodzeń pracowników pedagogicznych i administracyjnych.

W związku z tą sytuacją zwracam się do Pani Minister o interwencję w zakresie zmiany zapisów w prawie oświatowym, które określają typy placówek oświatowych mogących otrzymywać dotację ze środków subwencji. Dzięki temu niewidomi i słabowidzący podopieczni będą mieli zapewnioną specjalistyczną opiekę, a teren dawnego województwa częstochowskiego nadal będzie jedynym regionem w Polsce, w którym niewidomi i słabowidzący uczniowie uczą się w szkołach ogólnodostępnych różnego szczebla, zaś nauczyciele i rodzice mają możliwość korzystania z profesjonalnej opieki psychologiczno-pedagogicznej.

Z poważaniem
Czesław Ryszka